

HRVATSKI

Godina XVI, broj 16

20. travnja 2006.

cijena 80 Ft

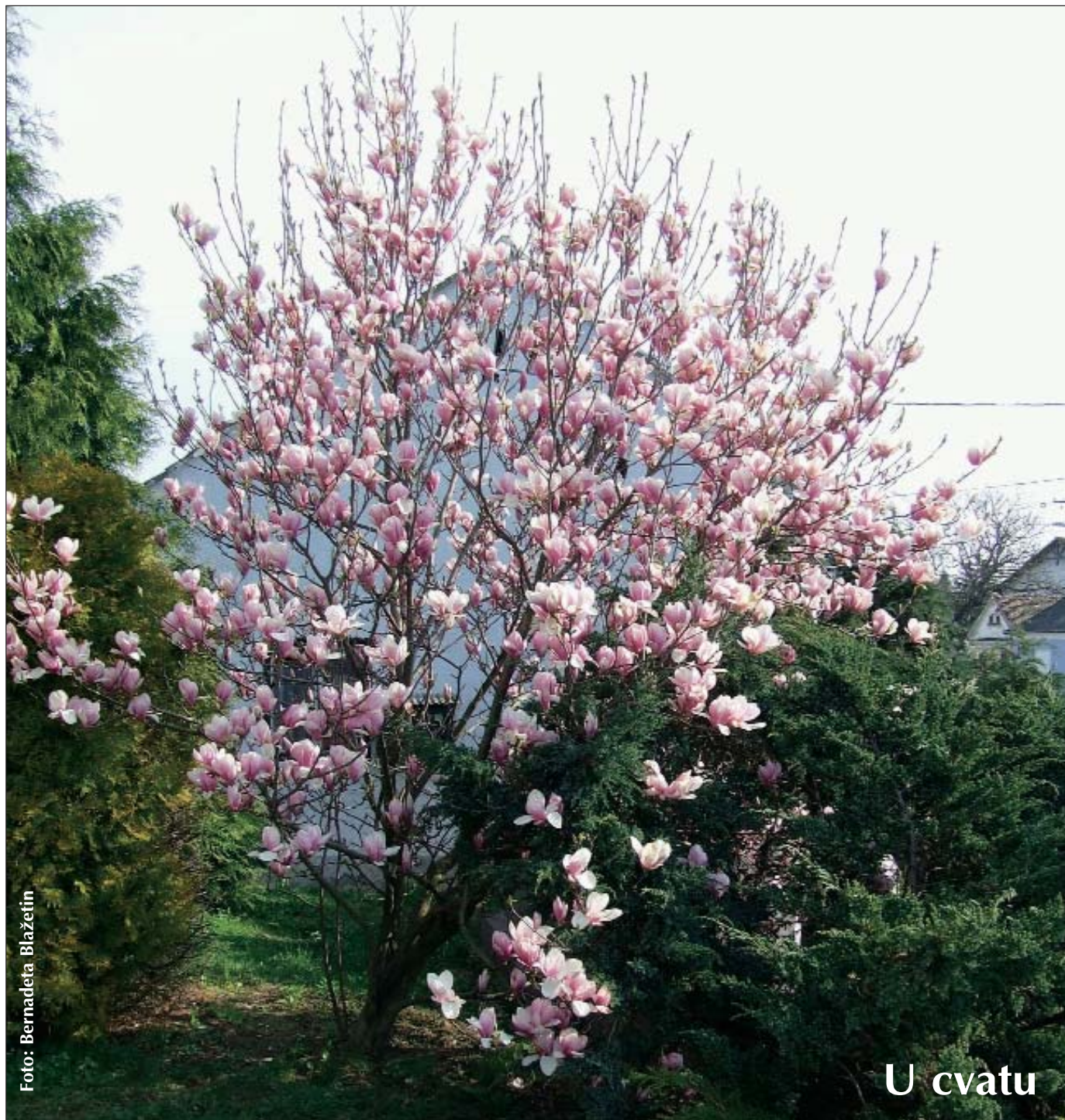

Foto: Bernadeta Blažetin

U cvatu

Komentar

Jesmo li pružili ruku?

Drvo se savija dok je mlado. Na mladima svijet ostaje. Ove poslovice i izreke sam se sjetila kada sam saznala da više ne postoji Savez hrvatske mladeži u Mađarskoj. Istina, u posljednjih godina nismo baš mnogo čuli o njemu, ali ipak, dok se zna da ga ima na papiru, postoji nada da će se sabrati i početi aktivno raditi, ali kada već sud konačno proglaši njegovo nepostojanje, kada je izbrisan iz registarske knjige, više se neće pisati o njemu, naglašen je kraj. Pomislim, opet jedan neuspjeh u našoj maloj zajednici, jer po mome mišljenju to je neuspjeh. Nešto je postojalo što je trebalo značiti našu budućnost, prelaženje osjećaja nacionalne samobitnosti na mlade u organizacijskim okvirima, a ukinuto je. Ne sumnjam da oni mladi koji su dali svoja imena prilikom osnivanja te organizacije i sada osjećaju nacionalnu svijest, ali među većinom, ostajući osamljeni, znatno teže će se moći zadržati. Vjerujem i to da su oni odista željeli nešto ostvariti, ali sreli su se s toliko prepreka, problema, što sami, izgleda, nisu mogli riješiti.

Nemojmo zaboraviti ni to što znači riječ mlad. U Rječniku hrvatskoga jezika piše „koji nije proživio mnogo vremena, koji je u prvoj dobi života, prema zreosti i starosti”, odnosno „koji još nije dosegao pun razvitak, koji nije sasvim izrastao; zelen, nezreo” ili „koji nema iskustva”. To su ljudi otprilike od 15 do 25 ili 30 godina, koji odista još ne shvaćaju zakonitosti života, sustav mnogih životnih okolnosti s kojima se odrastao čovjek susreće kroz godine, te lakše prebrodi bilo koje izazove i prepreke.

Dok čovjek ne stigne do te zrelije dobi (tko prije, tko poslije), zasigurno treba pomoć odraslih, iskusnijih ljudi. To je odgovornost roditelja, pedagoga ili društva općenito, a kod hrvatske mladeži, naravno, i naše zajednice. Čim se rodi dijete, započinje njegov odgoj i da bi ono usvojilo neke određene vrednote koje i odrasli smatraju važnima, treba puno mukotrpno rada. Odgoj je dugotrajan tijek koji je planiran, programiran i organiziran i svrsishodno usmjeren, no, dakako, rezultati nisu brzo prepoznatljivi. Najbolji je odgoj kada dajemo primjer djeci, uključujemo se u njihov razvoj, držimo ih za ruke kada su nesigurni, upoznajemo ih s vrijednostima, potičemo ih i hrabrimo u traženju puta, usmjeravamo ih, ali i puštamo da si sami odaberu put. Možda mladi od 15 godina izgledaju gotovo odrasli, dvadesetogodišnjaci pak odrasli, ali to je samo fizički izgled, pravo psihičko dozrijevanje tek tada slijedi, tek tada počinju razmišljati o smislu života, o mnogih vrednotama s kojima se susreću i pronalaze njihov smisao.

Možda bismo trebali razmisliti jesmo li odgajanje naše mladeži odista isplanirali i organizirali, jesmo li dovoljno pružili ruku kada su tražili pomoć, jesmo li se uključili u njihov razvoj, upozнали ih s našim vrednotama, hrabrimo ih, jer ona su još uvijek samo velika djeca koja se teško snalaze u današnjemu složenom svijetu, i ako im se pruži pomoć, zacijelo su zahvalni. Poželjno bi bilo ugledati se na jednu našu regiju koja pazi na svoj mladi naraštaj, ispitati kako to radi, kako uspijeva u tome. Nadam se da još uvijek nije kasno. Pred nama su manjinski izbori, dana je mogućnost uključivanja mladih, ali ne smije se zaboraviti da njima treba pomoć, jer još nemaju iskustva kako ih i rječnik opisuje, treba ih uzeti za ruku i pružiti im moralnu pomoć, koja je kadšto potrebna čak i od materijalne pomoći. Na kraju ipak nemojmo zaboraviti izreku „Na mladima svijet ostaje”, jer postojanje Hrvata u Mađarskoj u budućnosti ovisi o mladima, njihov se broj smanjuje, stoga svaka mlada Hrvatica i Hrvat izrazito su nam dragocjeni.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Tjedan iza nas na političkoj i društvenoj sceni u svim segmentima života i rada građana Mađarske obilježili su razgovori oko rezultata prvoga kruga parlamentarnih izbora, te u razmatranju mogućih kombinacija i mogućnosti koje će se dogoditi ili se mogu dogoditi nakon rezultata drugoga kruga izbora koji su pred nama. Četiri stranke s mađarske političke scene izborile su svoje mjesto u mađarskom parlamentu: MDF (Mađarski demokratski forum) MSZP (Socijalistička stranka Mađarske), SZDSZ (Savez slobodnih demokrata) i FIDESZ (Savez mladih demokrata). Najveće iznenađenje bio je ulazak MDF-a kojem se nitko nije nadao, pogotovo ne FIDESZ koji je po riječima predsjednice MDF-a Ibolye Dávid učinio sve kako bi njezinu stranku destabilizirao i gurnuo na marginu političke scene. Izbori su protekli u redu, bez većih problema i s velikim odazivom birača, iznad 60%.

Najveći dobitak prvoga kruga izbora jest četverostranački parlament, i dobro je da su i dvije manje stranke prešle parlamentarni prag od 5% i dobile parlamentarne mandate. Viktor Orbán, nekoliko dana nakon prvoga izbornog kruga, radi pridobivanja MDF-a bio je spreman i odreći se svoje kandidature na mjesto budućega predsjednika vlade ako njegova stranka u savezu s MDF-om dobije dovoljan broj mandata u drugom krugu parlamentarnih izbora i tako i prilikom sastavljanja nove vlade i premoći u parlamentu. Na iznenađenje desnice i njezino negodovanje pa čak i na negodovanje pučkih stranaka iz Europe Ibolya Dávid ostala je nepopustljiva (bar do trenutaka dok mi pišemo ovaj napisa) i postavila je svoje uvjete po kojima je spremna na moguću koaliciju s FIDESZ-om.

Socijalisti vode, pa premda još glasno ne slave pobjedu, očito je kako su u prednosti, iako politički analitičari u mogućim matematičkim kombinacijama vide još uvijek sve otvorenim, ali da bi sadašnja oporba dobila većinu u drugome krugu, mora se jako potruditi. Socijalisti i slobodni demokrati i nadalje su u koaliciji i spremni su na vladanje u nastupajućemu četverogodišnjem razdoblju. Nagodba je gotova i u drugome krugu postavljaju zajedničke kandidate nadajući se tako sigurnoj pobjedi. Za sada socijalisti imaju 109 sigurnih mandata, FIDESZ 97, SZDSZ 4, A MDF 2 mandata. U 66 izbornih jedinica već nakon prvoga kruga poznati su rezultati, a u drugome krugu glasovat će se u 110 izbornih jedinica, od kojih u većini, u 56 izbornih jedinica vode socijalisti. Zajednički kandidati socijalista i liberala po analitičarima mogu se nadati pobjedi u 38 izbornih jedinica, FIDESZ u 29 izbornih jedinica, MDF u 1 izbornoj jedinici, preostalo je 41 izbornih jedinica u kojima se još uvijek sve može dogoditi gdje su izgledi za sada izjednačeni. Birači su odlučili, što je nakon prvoga kruga i po njegovim rezultatima vidljivo, povjerenje pokloniti sadašnjoj vladajućoj koaliciji i premijeru Ferencu Gyurcsányu. On u svojim izjavama naglašava da su time birači pokazali kako žele da sadašnja vladajuća koalicija nastavi započeti posao. Za pobjedu u drugome krugu, po riječima FIDESZ-ova predsjednika Viktora Orbána, potrebno je dobiti 75 mandata, bila bi to tada odista spektakularna pobjeda i preokret. Pričekajmo nedjelju koja je pred nama, i koja će nam pokazati tko će vladati u nastupajuće četiri godine u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić u pečuškome hrvatskom središtu

Zagrebački gradonačelnik u Pečuhu

Posjet školskom centru Miroslava Krležje i Hrvatskom kazalištu; izražena potpora obnovi pečuške škole, Hrvatskom kazalištu i santovačkoj školi

U okviru svoga jednodnevnog boravka u Mađarskoj, u subotu, 8. travnja, gradonačelnik Zagreba Milan Bandić sa suradnicima posjetio je Pečuh, među ostalima Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krležje gdje se sreo s predstavnicima i voditeljima hrvatskih ustanova, čelnicima HDS-a i SHM-a u Mađarskoj. U ime domaćina primili su ga ravnatelj Gabor Győrfári i predsjednik HDS-a Mijo Karagić. Nakon kratkoga prigodnog programa pjevačkoga zbora i tamburaškoga orkestra hrvatskih učenika u velebnome novom predvorju ravnatelj je ukratko upoznao gradonačelnika hrvatske metropole s višedjelovnim radom, s nedavnom izgradnjom novog učeničkog doma i obnovom škole, koja od osnovne škole do gimnazije ukupno broji 256 učenika, a u vrtiću ima 64-66 djece. Kako je uz ostalo naglasio, osim pečuške, u Mađarskoj djeluju još dvije hrvatske škole, a to su Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu te Hrvatska osnovna škola i gimnazija u Budimpešti.

Pokrenuta je dvojezična nastava još i u Martincima te Petrovu Selu, gdje se također radi s pojačanim hrvatskim nastavnim programom, s nastojanjem da se ona proširi i u drugim naseljima. U sklopu projekta izgradnje novog učeničkog doma, koji je započeo 2003. godine, sagrađeno je šest novih učionica, dvokatni učenički dom sa 20 soba za smještaj 80 učenika, blagovaonica i predvorje koje može poslužiti i kao konferencijska odnosno kazališna dvorana. Sada teku radovi oko obnove, prilagodbe školske zgrade. Zgrada je nedavno predana na uporabu, služi potrebama svih Hrvata u gradu Pečuhu i Mađarskoj – zaključio je ravnatelj Gabor Győrfári.

Nakon pozdravnih riječi upućenih gradonačelniku hrvatskoga glavnog grada, predsjednik HDS-a Mijo Karagić ponovno je naglasio potrebu izgradnje kulturne autonomije. „Mislim da je za nas, Hrvate u Mađarskoj, najvažnije da osiguramo našu opstojnost. Za naš život i za našu budućnost potrebne su nam ustanove i institucionalno zaleđe koje odgovara našem vremenu, koje će morati dati odgovore na nove izazove, osobito sada kada je Mađarska postala punopravnim članicom Europske unije. Bez ustanova, bez izgradnje kulturne autonomije nema ni budućnosti, jer danas manjinu koja nema pozitivnu viziju svoje budućnosti teško je zamisliti.” Zahvalio je ujedno generalnom konzulu Ivanu Bandiću, istaknuvši njegovo zalaganje na tome polju, napose da se o ovim projektima, o životu i radu Hrvata u Mađarskoj čuje i u Zagrebu. Naglasivši da u Pečuhu djeluje više istaknutih hrvatskih ustanova i udruga, on je naveo i hrvatske ustanove

koje su preuzete odnosno utemeljene u okviru izgradnje kulturne autonomije. Kako je dodao, za sve to, kao i za obnovu školske zgrade u Pečuhu, i ine projekte koji su u tijeku, i nadalje je potrebna potpora dviju Vlada. Založivši se za političko jedinstvo Hrvata u Mađarskoj, Karagić je istaknuo važnost listopadskih izbora za manjinske samouprave, kako bi se sve započeto moglo nastaviti. Među tri najvažnija projekta ove godine Karagić je istaknuo želju da se završi prilagodba i obnova školske zgrade u Pečuhu, da se započne obnova zgrade Hrvatskoga kazališta u Pečuhu i izgradnja novog učeničkog doma Hrvatske osnovne škole u Santovu.

Ocijenivši da biti u manjini, nije nimalo lak položaj, generalni konzul Ivan Bandić je istaknuo da su Hrvati u Mađarskoj pokazali kako se zajednički mnogo više može postići, a uistinu se imaju čime dičiti, što otvara i veće mogućnosti da se traži pomoć od matične države. Po njemu pokazali su da nije uvijek sve u novcu, ali često novac je neophodan za ostvarenje pojedinih projekata.

Pošto je ukratko upoznat sa životom i radom hrvatske zajednice u Pečuhu i Mađarskoj, parafrazirajući Matoševe stihove „dok je srca, bit će i Kroacije”, gradonačelnik Milan Bandić je istaknuo: dok je na ovim prostorima hrvatske kulture i hrvatskoga jezika, bit će i Hrvata ne samo u Mađarskoj nego i diljem Europe i svijeta. „Zato je naša obveza da pomazemo, grad Zagreb zajedno s Vladom i predsjednikom Republike Hrvatske, zajedno, jer skupa možemo. Imamo dodatnu obvezu, jer ova škola nosi ime najvećega hrvatskog književnika Miroslava Krležje, da u to ugradimo dio sebe. Mi ćemo pomoći, dati jamstvo, grad Zagreb će pomoći i u uređivanju Hrvatskoga kazališta u Pečuhu koje ćemo danas posjetiti. Onda nam pak predstoji Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu u suradnji s hrvatskom Vladom i Hrvatskom državnim samoupravom.”

Nakon kraćeg zadržavanja u pečuškoj hrvatskoj školi i obilaska novih prostorija gradonačelnik Milan Bandić u društvu Duška Ljuštine, člana Poglavarstva Grada Zagreba, posjetio je i Hrvatsko kazalište gdje je vodio razgovore s ravnateljem kazališta Antunom Vidakovićem o kupnji nove zgrade.

U večernjim satima u Hrvatskom kazalištu premijerno je izveden Veseli četverokut u režiji Stipana Filakovića ml., kojemu je prisustvovao i autor Miro Gavran sa suprugom. Predstava je lijepo primljena, a tijekom predstave i na kraju popraćena je pljeskom publike koja je ispunila dvoranu do posljednjega mjesta.

S. Balatinac

Skupština Društva Horvata kre Mure

Prema odluci predsjedništva Društva Horvata kre Mure, 7. travnja u seoskome domu u Sumartonu sazvana je skupština.

Nakon što na prvo zadano vrijeme u 19 sati nije stigao određen broj članova pomurske organizacije, pa tako nije bilo kvoruma, za pola sata skupština je ponovno sazvana.

Ladislav Gujaš, predsjednik organizacije, pozdravio je 22 nazočne osobe i izjavio da nadalje ne želi obnašati dužnost predsjednika zbog promjene radnoga mjesta, koje iziskuje mnogo boravka u inozemstvu, ali i nadalje rado pomaže rad Društva kao član predsjedništva. Vođenje zasjedanja preuzeo je dopredsjednik Ladislav Penzeš.

Nakon prihvaćanja dnevnoga reda, koji je odstupao od naznačenog u pozivnici, zbog kratkoga vremenskoga roka dvije glavne točke prihvaćene su: biranje predsjednika te poslanika na Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj. Predloženo je da narečena skupština bude tzv. pripravna za iduću na kojoj će se prihvatiti izvješće o radu, te pripremiti se manjinske izbore.

Tibor Dombai, tajnik Društva, predložio je za predsjednika Ladislava Penzeša na godinu dana, do roka kada će isteći mandat i predsjedništva, pa će se birati novo vodstvo Društva. Tajnim glasanjem jednoglasno je izabran za predsjednika Ladislav Penzeš. Preuzevši riječ, novi predsjednik g. Penzeš je izvijestio okupljene kako je stiglo pismo iz kaniškoga Gradskog tužilaštva u kojem se traži nadoknađivanje raznih dokumenata u svezi s djelovanjem Društva. U buduću treba točno registrirati članstvo, a potrebno je i preinačiti statut organizacije. Upravo zbog tih razloga u skoroj budućnosti će predsjedništvo sazvati još jednu skupštinu.

U drugoj točki dnevnoga reda predsjedništvo je izvijestilo nazočne o pripremama Kongresa Saveza Hrvata u Mađarskoj koji će se održati 13. svibnja u Koljnofu. Na tome će pomursku regiju zastupati 16 poslanika. U Savezovu Zemaljskom odboru su 4 delegata, koji su dužnosnici do Kongresa. Društvo uz četiri delegata odlučilo je birati 12 poslanika tako da 11 hrvatskih manjinskih samouprava je predložilo po jednu osobu te regionalno društvo još jednu. Za poslanike Kongresa birani su: Ladislav Penzeš, Tibor Dombai, Jože Đuric, Jože Kranic, Franjo Rodek, Lajoš Vlašić, Bernadeta Blažetin, Čaba Prosenjak, Jože Takač, Ladislav Gujaš, Katarina Koncer, Stjepan Körmendi, Marija Vargović, Zoltan Ružić, Silvija Lajtman, Tibor Kem te za zamjenu Tibor Vlašić, Jože Vlašić i Jelena Gujaš. Dogovoreno je kako će se poslanici još sastati i raspravljati o stavu koji će zauzeti na Kongresu.

(beta)

HARKANJ – U organizaciji Osnovne i glazbene škole Pála Kitaibela iz Harkanja, i ove se godine priređuje tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. U toj školi sedamdesetak njezinih polaznika, od ukupno njih petstotinjak, pohađa nastavu hrvatskoga materinskog jezika. Uz potporu Hrvatske manjinske samouprave grada Harkanja ostvaruje se niz dodatnih programa na hrvatskom jeziku u sklopu školskih svečanosti. Tako će se potporom hrvatske samouprave 25. travnja održati i spomenuto školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku.

HARKANJ – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Harkanja, 30. travnja u tome mjestu gostovat će Crkveni zbor iz grada Crikvenice. Harkanj i Crikvenica već godinama održavaju prijateljske veze, a u tome su od nemale pomoći upravo Hrvati koji žive i rade u Harkanju, te Hrvatska samouprava grada Harkanja. Tako će se i nastup crkveniškoga zbora prirediti u sklopu svete mise na hrvatskom jeziku u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi, koju će govoriti župnik Ladislav Ronta. Sveta misa počinje u 18.30 minuta, a nakon nje slijedi nastup spomenutoga crkvenog zbora.

HARKANJ – Kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske samouprave grada Harkanja Žuža Gregeš, Hrvati u tome gradu i dalje redovito mjesečno održavaju svete mise na hrvatskom jeziku u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi, koje služi svećenik Ladislav Ronta, naš hrvatski svećenik iz Podravine. Tako se u lipnju pripremaju dvije svete mise na hrvatskom jeziku, 19. lipnja s početkom u 18 sati i 25. lipnja s početkom u 10.30.

BUDIMPEŠTA – U Hrvatskome školskom središtu u Budimpešti od 24. do 28. travnja održava se Tjedan hrvatskoga jezika, kulture i znanosti. U nizu programa, nakon otvaranja Tjedna, glavna urednica Hrvatskoga glasnika Branka Pavić Blažetin održat će predavanje o ulozi i zadaćama novinstva u životu manjinskih zajednica, a time i u životu Hrvata u Mađarskoj, a nakon toga će slijediti novinarska radionica Hrvatskoga glasnika za učenike škole. Gost budimpeštanske hrvatske škole 25. travnja bit će pjesnik Stjepo Mijović Kočan, a u poslijepodnevni satima održat će se športska natjecanja. Srijeda je predviđena za kviz natjecanja kojima će sudjelovati svi učenici škole, a zajednički im je naslov Nacionalni parkovi Hrvatske, četvrtak je pak predviđen za školsko natjecanje u kazivanju stihova i proze. Zadnjeg dana Tjedna, u petak, učenici će moći poslušati predavanje u čast hrvatskoga znanstvenika svjetskoga glasa Nikole Tesle.

Intervju

Kalački Hrvati pripremaju se za izbore

Naši sugovornici: **Bariša Dudaš i Ladislav Sabo**

Razgovor vodio: **Stipan Balatinac**

Kalača je nekada, u 16.-18. stoljeću, bila hrvatsko naselje, danas ima mali broj Hrvata, uglavnom doseljenih iz obližnjeg Bačina i Dušnoka, manje iz drugih bačkih naselja. Međutim, unatoč nekim ranijim okupljanjima, kao zajednica ipak ne postoji, nema svoje udruge, ni manjinske samouprave. No, to bi se uskoro moglo promijeniti jer je živnula inicijativa da se i u ovome naselju utemelji hrvatska manjinska samouprava.

Podsjetimo da je u tisućljetnom gradiću, do danas nadbiskupskom središtu, 1636. rođen crkveni i kulturni djelatnik Mihajlo Radnić, jedan od najznačajnijih osobnosti bunjevačkih i šokačkih Hrvata. U Kalači je službovao Adam Patačić, bačko-kalački nadbiskup, autor značajnoga rukopisnog djela hrvatske leksikografije, enciklopedijskoga rječnika *Dictionarium latino-illyricum et germanicum*. Nikako ne smijemo zaboraviti ni biskupa Ivana Antunovića, preporoditelja bačkih Hrvata, koji je živio i službovao u Kalači, a otprije nekoliko godina bački Hrvati prisjećaju ga se s Hrvatskim danom, hrvatskom misom i spomen-danom.

Polako se približavaju izbori, a već prije se potaknulo da bi se i u Kalači moglo utemeljiti hrvatsku manjinsku samoupravu. Vas dvojica ste već otprije u društvenom životu kalačkih Hrvata. Koliki je njihov broj danas? – upitali smo Barišu Dudaša i Ladislava Saboa, mjesne suorganizatore lanskoga Hrvatskog dana i spomen-dana Ivana Antunovića, koji je već po običaju obilježen hrvatskom misom u kalačkoj katedrali.

Bariša Dudaš: Uvjeren sam da ih ima, jer mi smo već više puta nastojali da ih okupimo. Ima nas prije svega rodnom iz Dušnoka i Bačina, rođaka, prijatelja i znanaca, ali i iz Kačmara i Santova, kao što sam i ja po majci. Mislim da će nas biti dovoljno da održimo izbore i utemeljimo hrvatsku manjinsku samoupravu.

Znači da ste već napravili nekakvu procjenu koliko vas je u Kalači?

Ladislav Sabo: Pomalo se već okupljamo, razgovaramo, i mislimo da nas ima sedamdesetak koji smo suglasni da se prijavimo na birački popis. Zasigurno će nas biti 30-40 koji ćemo to i učiniti, kako je to po zakonu ...

Poznajete li zakone o pravima nacionalnih i etničkih manjina, odnosno izborima za

manjinske samouprave, te najnovije izmjene?

L. S.: Proučio sam zakone koji su potkraj prošle godine objavljeni i u Magyar Közlönyu. Prema tome, nadam se da ćemo uspjeti ispuniti sve uvjete koji su tamo određeni.

Rekli ste da su kalački Hrvati uglavnom doseljeni iz okolnih naselja, prije svega iz Bačina i Dušnoka, odnosno drugih bačkih naselja. Ima li možda starosjedilaca, „pravih” kalačkih Hrvata?

L. S.: Ne znamo, po svemu sudeći ima ih, jer su prema povijesnim zapisima za vrijeme i nakon odlaska Turaka Hrvati prvo naselili Kalaču, a zatim su se nastanili u Bačinu i Dušnoku. Rekao bih da ih još i danas ima, barem ako je suditi po hrvatskim prezimenima, ali ne znamo za njih, jer ih ne poznajemo.

Najvažnije je da vas ima dovoljno, što znači da neće biti teško okupiti 30 ljudi na popis birača. Međutim, što je s kandidatima, imate li zamisli o tome tko će se kandidirati? Što ste na tome polju uradili?

B. D.: Bilo bi nas petero kandidata, ali još moramo poraditi na tome jer jedan od naših ljudi još se koleba ...

L. S.: ... i svi smo danas ovdje na prelu u Bačinu. Četvero nas već ima, peti kandidat još nije siguran, ipak pokušat ćemo ga uvjeriti da mu je mjesto tu.

Što bi buduća hrvatska manjinska samouprava u Kalači nakon svoga utemeljenja mogla raditi? Koji su to programi koje bi mogla organizirati, čime bi okupljala Hrvate u Kalači?

L. S.: Moramo još malo pričekati. Mislimo da Hrvatski dan u Kalači već ima tradiciju, s hrvatskom misom i spomen-danom Ivana Antunovića koji se održava u kolovozu. To mislimo i nadalje organizirati kao glavnu priredbu kalačkih i bačkih Hrvata. Želja nam je i pokretanje tečaja hrvatskoga jezika za odrasle. Imamo jednu Kačmarkinju, ravnateljicu škole, koja bi nam mogla pomoći u tome, što nam je i obećala. Ona živi i radi u Kalači.

Hoćemo li, ako se utemelji hrvatska manjinska samouprava, imati možda prelo i u Kalači?

B. D.: Mislim da bi već na godinu moglo biti.

L. S.: Ne mislim još na godinu, jer u Kalači prelo nema tradiciju, ali ćemo

Kandidati, budući zastupnici kalačke hrvatske samouprave – Bariša Dudaš (drugi slijeva) i Ladislav Sabo (prvi zdesna)

svakako početi s organiziranjem kulturnih sadržaja, pa bismo, kako budemo napredovali, za 2-3 godine mogli organizirati i prelo.

B. D.: Nastojali bismo pozivati goste iz Baje i drugih bačkih naselja da se što bolje povežemo, da budemo što više zajedno.

L. S.: Spomenuo bih i naše zamisli oko prijateljskog naselja. Budući da Baćino već surađuje s hrvatskim mjestom Baćina u Općini Ploče, bilo bi lijepo da se Kalača poveže s Pločama.

Planova odista ima mnogo, i ja vam želim puno uspjeha na tome polju, a zasigurno će se bački Hrvati još nekoliko puta okupiti radi što boljih priprema za manjinske izbore. U neku ruku vi zastupate kalačke Hrvate, koji su podrijetlom uglavnom iz obližnjih naselja, Baćina, Dušnoka, Kaćmara, Santova i drugih. Molim vas da se ukratko predstavite, što radite, čime se bavite?

B. D.: Ja sam automehaničar, radim kod kuće, a redovito odlazim i u Hrvatsku.

U posljednje vrijeme sve se češće susreće-

mo na hrvatskim priredbama. Uz posao i obitelj nađeš li vremena za društvene stvari?

B. D.: Za to uvijek imam vremena.

L. S.: Roden sam u Baćinu, živim i radim u Kalači kao inženjer kemije, ali nisam zaboravio ni na moje rodno selo, jer svakoga mjeseca odlazim u Baćino. Budući da sam međuvremeno završio i teologiju, svake nedjelje pomažem čitanjem na rackohrvatskoj misi. Malo i homiliju, jer naš župnik ne govori racki, odnosno hrvatski, ali nas u svemu pomaže.

Kada ćete imati sljedeću misu na hrvatskom jeziku?

L. S.: Hrvatsku misu smo imali 11. veljače, a zatim smo imali druge nedjelje u ožujku, mislim 12. ožujka.

A za Uskrs?

Po starom običaju na prvi dan Uskrsa mala misa je bila rackohrvatska, a na drugi dan velika misa. Ali sada imamo već samo drugi dan veliku misu na hrvatskom jeziku, u 10 sati.

Hvala na razgovoru!

POGAN – Put Ivana Pavla II.

Potkraj ožujka imenom pape Ivana Pavla II. kršten je put u gradu Pečuhu od robne kuće Fema do granice grada iza koje cesta dalje vodi prema Poganu, Harkanju, Šiklošu. Lani preminuli Sveti Otac prije 15 godina, u kolovozu 1991., boravio je u Pečuhu i na prostoru poganske zračne luke na velikoj poljani govorio je i služio svetu misu okupljenomu mnoštvu vjernika, njih sto tisuća, dok se s druge strane mađarske granice spremao napad na hrvatsku zemlju i njezine građane. Samouprava grada Pečuha na jednom od svojih proljetnih zasjedanja odlučila je u spomen na Papin posjet Pečuhu spomenuti dio puta nazvati Putem Ivana Pavla II. Tih je dana na uporabu predana i osuvremenjena zračna luka Pogan te je poletio prvi zrakoplov na redovitoj zračnoj liniji Pečuh – Beč i natrag, a sama poganska zračna luka kao i Put Ivana Pavla II. simbolično povezuje regije i ljude s Europom u kojoj se nalazimo.

POGAN – Osvremenjena poganska zračna luka

U poganskoj zračnoj luci 26. ožujka bilo je svečano: poletio je prvi putnički zrakoplov na redovitoj zračnoj liniji Beč – Pečuh – Beč, zrakoplov Austria Airlines, koji će na spomenutoj zračnoj cesti prometovati četiri puta tjedno. Tim činom Pečuh je preko Beča zračnom linijom odsada povezan sa svijetom. Zračna luka Pečuh osuvremenjena je i odgovara propisima i zahtjevima međunarodnoga zračnog prometa, a očekuje se i njezin daljnji razvoj u nastupajućem razdoblju. Obnovljeni i prošireni terminal (na poganskim njivama), u čijoj je neposrednoj blizini naselje Pogan u kojem žive bošnjački Hrvati, djeluje manjinska hrvatska samouprava a načelnik sela je Hrvat Marko Dragovac. Selu će zračna luka donijeti samo dobit, više puta nam reče Marko Dragovac odgovarajući tako i protivnicima zračne luke kojih je bilo i sada ima prilično u ovome malom naselju u neposrednoj blizini Pečuha. Zrakoplov na spomenutoj liniji prometuje ponedjeljkom, srijedom, petkom i nedjeljom. Tim danima zrakoplov slijeće u pogansku zračnu luku u 14.15, a u 15.10 polijeće natrag u Beč, na tamošnji međunarodni zrakoplovni terminal, kako bi odatle bilo omogućeno putovanje putnicima u 66 zemalja svijeta na 130 odredišta.

Zanimljivo

Drugi Uskrs bez Ivana Pavla II.

Dana 2. travnja obilježena je godišnjica smrti Ivana Pavla II. Već drugi Uskrs katolički su vjernici bez Pape koji je obilježio cijelo jedno razdoblje. Njegov pontifikat trajao je 26. godina. Mise i vjernička okupljanja bila su diljem svijeta, a posebice je svečano bilo u njegovoj rodnoj Poljskoj i Vatikanu, na dan 2. travnja, dan kada je papa preminuo. Zbilo se to u 21 sat i 37 minuta 2005. godine. U isto vrijeme ove godine njegov nasljednik Benedikt XVI. pojavio se na prozoru svojeg ureda iznad Trga svetog Petra i pomolio se s okupljenim vjernicima, hodočasnici- ma u čast preminulog Pape.

KANIŽA – Taj pomurski grad uspješno se natjecao na Interreg-programu za susjedstvo s međimurskim partnerom Čakovcem. Zajednički projekt nosi temu zaštite okoliša u čijim okvirima skupa će logorovati djeca iz Mađarske i Hrvatske na rekreacijskom jezeru toga grada. Od 46 milijuna forinti obnovit će zeleni tabor blizu jezera, srušit će stare barake i podignuti nove zgrade, sanitarne čvorove, a bit će dovoljno novaca i za tabor koji će ostvariti već ovoga ljeta. U taboru dvjesto djece, pola s jedne, druga polovica onkraj Mure, sudjelovat će u programima upoznavanja prirode i okoliša, istraživanju prirode, sakupljanju i raščlanjivanju prirodnih pojava, biljnoga svijeta.

SUMARTON – Pred uskrsnim blagdanima u seoskom domu organizirana je izrada pisanica. Knjižničarka Tünde Kuzma pokazala je kako se boje jaja s tradicionalnim motivima i govorila je o starim običajima sestričenja. Djeca su naučila i pjesmicu sestričenja.

SERDAHEL – Ribičko društvo „Partizan“ zasjedalo je 14. travnja; raspravljalo se o predstojećim zadaćama. Društvo će u skoroj budućnosti poribljavati šljunčaru s 50 kg ribe, organizirat će dragovoljni rad, očistit će okolicu jezera, izraditi mjesta za ribičko natjecanje koje će se prirediti 1. svibnja.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava toga grada i ove je godine priredila radionicu pisanica. Margita Havaši i Jelena Gujaš, vještice izrađivačice pisanica, pokazale su malim Kanižanima kako se pisao uzorak voskom i kičicom. Marija Vargović nabavila je vjerodostojne uzorke prema kojima su pisali jaja. Tako su i u domovima kaniških Hrvata pisanice krasile uskrсне stolove.

PEČUH – U Hrvatskome klubu Augusta Šenoae 12. travnja otvorena je izložba „Istarski trgovi“ labinskoga slikara Josipa Diminića. Izložba, koju je nedavno imala priliku vidjeti i javnost grada Baje, u dogovoru s umjetnikom Josipom Diminićem izložena je u Maloj galeriji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, a otvorio ju je ravnatelj pečuške galerije Árpád Gamus. Veze između grada Pečuha i istarskih likovnih umjetnika višegodišnje su, i s umjetnicima iz Labina i Pule, te se iduće godine u Pečuškoj galeriji predviđa samostalna velika izložba istarskoga slikara međunarodnoga glasa Josipa Diminića.

Generalna sjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj

Pred kongresom u Gradišću još jedno spravišće

Predsjedništvo Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, kako smo to jur najavili i u našem Glasniku, sazvalo je na 7. april u starogradski Dom partijov generalnu sjednicu, na kojoj su se većinom odazvali svi zastupnici gradišćanskohrvatskih sel. U uvodu skupa Marija Pilšić, predsjednica DGHU-a, je predala korisne informacije u svezi s dojučim kongresom Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji se očekuje 13. majuša u Koljnofu. Zatim je jednoglasno prihvaćena lista koja sadrži imena poslanikova iz naše regije. Pojur najprlje najavljenom broju, Gradišće na kongres more poslati 18 delegatova koji će biti: Matija Šmatović (Bizonja), Marija Nović Štipković (Kemlja, Stari Grad), Jožef Jurinković (Umok, Vedešin), Franjo Grubić, Geza Völgyi ml. (Koljnof), dr. Franjo Pajrić (Šopron), Franjo Guzmić (Unda), Janoš Grill (Prisika, Čepreg), Štefan Dumović, Jadranka Tot (Hrvatski Židan, Plajgor), Vince Hergović (Sambotel, Kisege, Bike), Kristina Glavanić (Narda, Hrvatske Šice, Gornji Četar), Čaba Horvath, Mikloš Kohut (Petrovo Selo) i, kako je na prethodnom zasjedanju dogovoreno, svaka županija šalje svojega omladinskoga zastupnika, a to će biti Rajmund Filipović ter Petar Mogyorósi, a savjetnica za gradišćansko školstvo Edita Horvat-Pauković takaj je dobila još jedno mjesto. Predsjednica Društva Marija Pilšić automatično je kotrig poslanstva. U Zemaljskom odboru su imali dovidob svoje mjesto Matija Šmatović, Mikloš Kohut i Kristina Glavanić koji su i nadalje primili ovu dužnost, dokle je četvrti član, Štefan Kolosar, položio svoju funkciju. Umjesto njega je izabran Geza Völgyi. U

Franjo Pajrić oštro kritizira dosadašnje djelovanje Saveza i misli da krovna organizacija potribuje obnovu

no prihvaćena. Tako smo zašli do burnije točke spravišća kada je šopronski delegat dr. Franjo Pajrić u kratki nacrti iznosio pred plenumom prijedlog o hitnom reformiranju ustroja SHM-a, moleći nazočne da se to na kongresu izvede, kot prijedlog gradišćanske regije. Na to je Matija Šmatović reagirao „da se o tom tako ljuto, brzo, vruće nije moguće odlučiti“. Kako dr. Franjo Pajrić piše o svojem prijedlogu, koji je ovput i pismeno predan svim nazočnim, „cilj cijele inicijative je da se stvori poletan Savez s mladalačkim, kreativnim duhom koji će se moći nositi s izazovima vremena“. Kako je pak dodatno kritično rekao, „Savez je beznačajna organizacija s godišnjim budžetom“, a njegovomu 16-ljetosnjemu vegetiranju potribno bi bilo već krajnapraviti. Kako smo čuli nadalje od njega, Gradišće je prez sumlje najbolje organizirana regija s brojnim civilnim društvima, a suprot toga još nima on broj, onu težinu ko bi zavridilo zapravo i u ovoj krovnoj organizaciji. Dokle je nastao mali nesporazum oko toga je li DGHU član Saveza Hrvata u Mađarskoj ili nije, zastupnički stavi su se približili u tom da za ov prošireni prijedlog treba na moć postaviti komisiju koja će u naredni dani Pajrićev prijedlog detaljnije pregledati, obraditi, korigirati. U tom djelatnom krugu će dr. Franjo Pajrić, Vince Hergović, Geza Völgyi, Matija Šmatović, Mikloš Kohut, Kristina Glavanić u novo ruho staviti ovaj kompleksni prijedlog, ne samo o modificiranju Statuta DGHU-a, nego i SHM-a. Tako će se 28. aprila, petak, na Undi ponovo strefiti gradišćanski delegati, da bi se tom prilikom konačno odlučili i o tom more li izajti dotični prijedlog pred Kongres u ime cijeloga Gradišća, ili ne.

- Tiho -

kontrolnoj komisiji SHM-a će odsad djelovati sa strane Gradišća Marija Kralj iz Čeprega, a za jednodnevni mandat 13. majuša, u komisiju za pobiranje glasova je izabran Čaba Horvath iz Petrovoga Sela. Pri ovom susretu je oficijelno izražena želja da se Šopronsko hrvatsko kulturno društvo primi med kotrige Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ka je prošnja sa strane nazočnih i jednoglas-

Nema više Saveza hrvatske mladeži u Mađarskoj

Savez hrvatske mladeži u Mađarskoj bila je jedina državna organizacija naše mladeži koja je imala u vidu okupljati mladi hrvatski naraštaj u Mađarskoj. Postojao je samo pet godina, u registarski sud je upisan 19. prosinca 2000. g., a ukinut je 10. siječnja 2006. g.

Savez je dobro krenuo sa svoja 32 osnivačka člana s predsjednikom Dušanom Filakovićem, dopredsjednikom Brankom Dudašem i gospodarskim dopredsjednikom Zoltanom Đerfijem.

Kao hrvatska civilna organizacija, ona je među svojim ciljevima naznačila zastupanje interesa hrvatske mladeži u Mađarskoj, te manjinskih zakona, suradnju s manjinskim ustanovama i organizacijama, gajenje hrvatskoga jezika, tradicija i kulture, promicanje hrvatske mladeži da očuva svoj materinski jezik i da uspostavi veze s matičnom domovinom.

Sve to piše i u presudi o ukinuću Županijskog suda Baranjske županije koju mi je dao u ruke Čaba Prosenjak, Savezov bivši dopredsjednik. Njemu je osobno vrlo žao što je došlo do ukinuća, ali, kako reče, nakon niz neuspjeha u sazivanju predsjedništva nije preostalo drugo rješenje. Sud je više puta tražio određene dokumente o djelovanju organizacije.

Da se vratimo malo u prošlost, kako je došlo do prekidanja. Nakon osnivanja Savez je u 2001. g. aktivno djelovao, organizirao je više uspješnih i kvalitetnih programa koji su bili financirani većinom iz potpore Zaklade za nacionalne i etničke manjine, međutim, upravo kod jednog natječaja te zaklade iskrslili su problemi s obračunavanjem.

Nakon toga u listopadu 2001. na Skupštini Dušan Filaković i Zoltan Đerfi odrekli se svojih dužnosti pozivajući se većinom na zauzetost te da vođenje takve organizacije iziskuje mnogo energije što bi možda trebao netko raditi u pola statusa. Za predsjednicu je izabrana Veronika Vuk, a za dopredsjednika Čaba Prosenjak. Oni su više puta pokušali sazvati predsjedništvo, no termini nikad nisu bili dobri za toliko članova da bi bio kvorum, tako nije se mogla sazvati ni Skupština.

U međuvremenu je Zaklada pokrenula sudski postupak prema Savezu, naime, nije se obračunao, tako novi predsjednici nisu mogli ni natjecati se kod Zaklade za nacionalne i etničke manjine. U tom problemu je pomogla Hrvatska državna samouprava s 250 tisuća forinti i tako je dug prema Zakladi bio isplaćen.

Glavno tužiteljstvo Baranjske županije sredinom 2005. g. saslušalo je predsjednike i ustanovilo da organizacija već tri godine ne djeluje i pokrenulo je postupak da sud ukinu Savez hrvatske mladeži.

Prema Zakonu o pravima udruživanja (e. točka, /2/ stav, 16.§, II. zakona 1989. g.) sud može izreći ukinuće društvene organizacije ako ona barem godinu dana već ne djeluje.

Prema tom zakonu sud je izbrisao Savez hrvatske mladeži u Mađarskoj iz sudskog registra. *beta*

Bizonjske obnove

Renovirani općinski stan, asfaltiranje ulic, krovna djela na školskoj zgradi

Načelnik sela Matija Šmatović nabrajao je sve važne investicije samouprave

Otkidob nismo bili u Bizonji, neke su se zgrade na glavnoj ulici očividno polipšale, dobile novo ruho. Lani je završena obnova mjesne crikve od već milijun forintov, a na koncu prošloga ljeta i Općinski stan je dobio novi izgled. Po informaciji načelnika Matije Šmatovića, vanjska obnova je stala kih pol milijun forintov, pri koj su dobrovoljno pomagali seoski ljudi i zato je isplaćen samo materijal, farba. Ljetos se planira i nutarnja obnova zgrade. Med daljnjim projektima je temeljno obnavljanje četirih ulic, ke će se asfaltirati, i ovo djelo će stati oko 32 milijun forintov. Polovicu će moći platiti bizonjska samouprava iz naticanj dobivenih materijalnih sredstava, dokle drugu polovicu moraju pokriti iz vlašće moći, vjerojatno nek iz kredita. Velika će biti investicija i izminjanje krova na školskoj zgradi, ko djelo, kako je naglasio prvak sela, ne more čekati i neophodno ga je napraviti još ljetos. Za to čekaju pineznu potporu i od županije, jer i spomenuto djelo će stati kih deset milijun forintov. Uza to na školskom dvoru je predvidjeno i oblikovanje parka za igranje od 400 jezero forintov. Nisu na planu samo vanjske obnove, nego samouprava se brine i za kvalitetu podučavanja. Školska knjižnica je na naticanju takaj dobila 400 jezero forintov za nabavljanje novih knjig, naravno, ne samo na jeziku većinskoga naroda nego i na hrvatskom jeziku. Za različita zorna sredstva, pomagala pri podučavanju, zopet stoji na raspolaganje 400 jezero forintov, a iz toga će 20% financirati samouprava u razvitku školskih dugovanj. *-Tih-*

RIBIČKO NATJECANJE – Pod pokroviteljstvom Saveza Hrvata u Mađarskoj i u organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 29. travnja 2006. godine, u Baćinu će se održati regionalno ribičko natjecanje za Kup Bačke. Na natjecanje, koje u suradnji s mjesnim ribičkim društvom počinje ujutro u 8 sati na mjesnome jezeru, očekuju se tročlane ribičke ekipe iz bačkih naselja, uz pojedinačno i ekipno natjecanje.

SMOTRA HRVATSKE PJESME I GLAZBE – U okviru Županijske narodnosne smotre za djecu i mladež, u petak, 28. travnja u 16 sati u Santovu se u suorganizaciji Bačko-kiškunske samouprave i mjesne Hrvatske samouprave priređuje Smotra hrvatske pjesme i glazbe na koju je prijavljeno deset sudionika, među njima solista, pjevačkih zborova i orkestara iz Baje, Baćina, Dušnoka, Gare, Kaćmara i Santova, više od sto djece i mladeži. Prema ocjeni stručnog žirija najbolji izvođač izborit će nastup na svečanoj završnici koja će se održati 20. svibnja u Kerešu (Kiskőrös). Podsjetimo da je na smotri hrvatskog folklor nastup na županijskoj gali izborila plesna skupina santovačke hrvatske škole. Santovačkom priredbom zaključit će se niz od ukupno šest županijskih narodnosnih susreta njemačke, romske, slovačke i hrvatske manjine.

S. B.

Amateri koji rade profesionalno

„Lira” u Budimpešti i Pečuhu

Mješoviti pjevački zbor „Lira” iz Zagreba, pod vodstvom dirigenta Roberta Homena, uspješno je nastupio u Budimpešti i Pečuhu. Zbor je to velikog ugleda pod ravnanjem spomenutog dirigenta koji dirigira i u Operi HNK, te već dvije godine radi i s „Lirum”. Maestro i Zbor su nedavno na natjecanju hrvatskih pjevačkih zborova nagrađeni Zlatnom plaketom.

Zbor je u Budimpešti nastupio u četvrtak, 6. travnja, u Židovskome kulturnom središtu, u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti. Oni koji su došli poslušati „Liru” bili su oduševljeni njihovom kvalitetom i uvježbanošću.

Program je brižno odabran: obrade hebrejskih, sefardskih i jidiških napjeva Emila Cossetta. Tu su i djela hrvatskih skladatelja Klobučara, Kuljerića, Uhljika i drugih. U program je uključena i arija iz Zajčeve opere „Nikola Šubić Zrinski” (Zrinski je i hrvatski i mađarski junak istodobno). „U boj, u boj...” orio se Peštom, jednako kao i u čast domaćinima Mađarima Kodályeva skladba „Esti dal”.

Dan poslije, 7. travnja, „Lira” nastupa u Pečuhu u Csontváryjevu muzeju uz posredovanje i pomoć Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae u sklopu priredaba pečuskoga proljetnog festivala koji okuplja pjevače, glumce, pjesnike, slikare ...

U izvanredno akustičnoj dvorani Muzeja skupila se mnogobrojna publika. Zbor nadahnut, klavir udešen, dirigent razigran, pijanisti Margareta Lukić i Đorđe Manojlović uigrani i skladni, pa je baš tako zvučala i – po mnogima najzahtjevnija skladba – Cossettova „Partita sefardica”. Tenoresa Vlasta Špan odlično se snašla u muškoj ulozi. Kada se svi kamenčići poslože u slikovit mozaik, kada svi glasovi zvuče kao jedan, onda je to koncert za pamćenje. „Lirin” koncert u Pečuhu pamtit će svi koji su mu nazočili. Poseban pljesak izmamili su zbarski slavuji sopranistica Nadja Jonke i tenor Marko Cvetko, članovi Opere HNK.

(Miroslava Jandrić)

Prikazan i hrvatski folklor

foto: www.tanac.hu

U budimpeštanskoj Športskoj areni 1-2. travnja 2006. godine održala se 25. jubilarna plesnačnica najboljih mađarskih i manjinskih folkloriša u Mađarskoj. Dvodnevni bogati program otvorio je mađarski ministar kulture

András Bozóki. Ta manifestacija ima već dugu tradiciju i svake godine privlači mnogobrojne folkloriše, svirače i izlagače. Ove su godine organizatori primili i mnogo gostiju iz raznih europskih država. Za ovu se priliku svake godine sastaju najbolji folklorni plesači i pjevači. Oni u ta dva dana imaju svoj gala program, ali osim nastupa plesači zainteresiranima žele pokazati i svoje običaje, nošnje te sve značajke njihova folklori. Ove su godine šest skupina imale čast predstaviti bogatstvo svoga folklori. U subotnjemu svečanom programu hrvatsku manjinu predstavili su plesači i svirači KUD-a Tanac koji su izveli koreografiju posvećenu Béli Bartóku povodom 125. obljetnice njegova rođenja. Folkloriša su u areni pred mnogobrojnom publikom doživjeli velik uspjeh, a također i u nedjelju u plesničnici kada su znatiželjnicima naučili hrvatske plesove i pjesme, i to onih iz okolice Pečuha, iz Podravine i Bačke.

Renata Božanović

„Sretan ti rođendan, Vesna Parun”

Hrvatska pjesnikinja Vesna Parun 10. travnja slavila je svoj 84. rođendan (rođena je 1922. godine u Zlarinu pokraj Šibenika), no s obzirom na svoju pjesničku tišinu i polemičku oštricu usmjerenu svim ideologijama i institucijama, njezin rođendan nije bio protokolarna fešta, nego skromno prijateljevanje s poezijom i životom. Vesna Parun nedavno je svoju zbirku soneta „Na rtu kobi” objavila o vlastitom trošku u Stubičkim Toplicama, gdje sada boravi, otklanjajući se tako intimističkim stihovima od izdavačkih politika i medijske vreve, jer suvremena književnost, kako je znala reći, ionako zaboravlja na gole ljudske sudbine dok se zaodijeva politikom, poviješću i reklamom. I do sada je Vesna Parun slavila rođendane u krugu prijatelja, a ne pod pokroviteljstvom službenih štovatelja, pa je i ovaj rođendan obilježila nenametljivo, slaveći time stvaralačku slobodu koja se prepušta vremenu, a ne robuje nikakvom prostoru. Ona ima opus od 30-ak knjiga stihova (ne računajući drame, radio drame, knjige za djecu ...), a „hrvatska je kraljica poezije” stoga što je uvijek ostala senzibilni ispovjednik koji se ovijao osjećajima, riječima i metaforama, čineći liriku mit-skim, uzvišenim poslom. Od prve zbirke „Zore i vihori” (1947.), u kojoj je suprotstavila mladenačku energiju ratnoj dekadenciji, do danas, ona živi između dva svijeta: pjes-

ničkog, meditativnog i satiričnog (satiru počinje „Apokaliptičnim basnama” 1976., a nastavlja ih rugalicama devedesetih), odnosno diše u pjesništvu i uzdiše se nad politiziranost i licemjerje ljudskoga društva. (ur)

Trenutak za pjesmu

Vesna Parun

Svjedoci

Ovaj svijet nije još razumio veliku tajnu djetinjstva.

Zašto zovete djecu u ovo sudište gdje sudi čovjek čovjeku, putnik putniku, zašto zovete svjedoke?

Neka ni cvijet ne rodi više cvijet ni bajka neka ne rodi više bajku.

Nismo razumjeli ni cvijet ni bajku. Ne poštuju ova nedužna stabla.

Zašto rađamo svjedoke?

Iz povijesti hrvatskog tiska u Mađarskoj

Stara i vazda svježa prava

„Naše novine” 3. kolovoza donose i razgovor s Antunom Robom, generalnim sekretarom Antifašističkog fronta Slovena, koji tom prigodom ističe: *S pravom očekujemo da ćemo uživati punu nacionalnu, socijalnu i kulturnu slobodu. Naime, smatralo se je da izborima rešavamo: da se u mestima gdje žive Južni Sloveni pored mađarskog jezika uvede kao službeni i južnoslovenski jezik; da sinovi Južnih Slovena budu zastupljeni u svim samoupravnim telima, policiji, sudovima i Parlamentu; da se ... u svim mestima gde žive Južni Sloveni otvore južnoslovenske škole sa materijim nastavnim jezikom.*

Objavljen je i poziv:

Južni Sloveni! Srbi, Hrvati, Slovenci! Borba Antifašističkog Fronta Slovena nije prazna reč ... Ovdje se ne radi i političkim frazama i parolama radi toga da bi se dobili mandati za Parlament. Ovdje se radi istinski i stvarno o poboljšanju životnih uslova narodima koji su godinama proganjani ni krivi ni dužni, ovdje se radi o košenju osnovnim pravima koja nam kao narodu u sastavu jedne države pripadaju. Ovdje se ne radi o milostinji već o borbi da uspemo u izvojevanju ravnopravnosti koje su nam silom oteli.

„Naše novine” pozivaju na izbore: *Istupite na izbore smelo, razmislite, promozgajte kome će te dati svoj dragoceni glas.*

U „Našim novinama” (27. kolovoza 1947., broj 25) sustavno se vodila izborna kampanja, naime, tjednik donosi članak pod naslovom: „Južni Sloveni birajte: Novi ili Stari put”. Antun Rob, generalni sekretar piše:

Izbiri treba da odrede novi put Mađarske Republike ...

Izbiri će odlučiti na prvom mestu pitanje unutrašnjeg mira, reda, odnosa između partija, zatim, pitanje odnosa između poslodavaca i radnika i na kraju, pitanje dalje demokratizacije zemlje i poboljšanja životnog nivoa radnog naroda. Sa druge strane izbiri će odlučiti kakav će biti stav Mađarske Republike prema svojim susedima i ostalim demokratskim snagama sveta ...

Danas mi postavljamo sa punim pitanjem pravo naše nacionalne slobode. Sutra ćemo pitanje sa mađarskim radnim narodom rešavati pitanje unutrašnjeg sređivanja naše zemlje ... da obezbudimo srećniji život našem zemljoradniku ... da njegovi poljoprivredni proizvodi postignu najbolju cenu na pijaci.

Sutra, kada rešimo pitanje naših škola, čitaonica i domova kulture, rešavat ćemo pitanje društvenog podizanja našeg intelektualca i njegove uloge u kulturnom životu Mađarske.

Južni Sloveni mogu u velikoj meri pomoći miroljubivi put Mađarske Republike. To znači ovo: da izborima ne samo da se rešavaju naša južnoslovenska prava, prava mađarskog radnog naroda nego se i rešava pitanje uloge i učešća Mađarske Republike u izgradnji ...

Mi smo za dobre odnose sa susednim demokratskim narodima ...

Južni Sloveni! Naši kandidati su za novi put: za put mira, rada i sreće našeg i mađarskog radnog naroda.”

Odabrao: Đuro Franković

Slovnica hervatskoga jezika za selske škole

Manje je poznato da su *Naše novine* koje su izlazile u Juri (Győr) od 1910. godine do konca Prvog svjetskog rata izdale i *Slovnicu hervatskoga jezika za selske škole*. Na naslovnoj stranici školarce pozdravlja poznati gradišćanski pjesnik Mate Miloradić s ovim stihovima:

*Naš jezik je vrt prostrani,
Ah, do seda Gethsemani! ...
Š njega smo si cveća zeli
Ter si mali venčac spleli.*

Getsemanski vrt u alegoričnom smislu bio bi vrt Kristovih muka, gdje mu je, smoleći se, iz tijela potekao krvavi znoj, prije no što je bio uhvaćen, mučen i na križu razapet.

Da vidimo i sadržaj ove male slovnice, gramatike hrvatskoga jezika na svega 30 stranica. Učenici su na taj način dobili uvid u glasovni sustav i slova. „Naš hrvatski jezik ima sledeće glase i slove”, no u tekstu već stoji „hrvatski”, a ne kao u naslovu, te ima ukupno 32 glasova i toliko slova, a za neka se autor poslužio pismom iz mađarskog jezika, znači, umjesto *đ* stoji *gy*, a za samoglasnike navodi se *e* i *é*, no uz *ć* navodi se i *tj*, a manjka *dž*, ili je možda ono *dj* koje se donosi odmah iza slova *d*. Dakle, ima višak u samoglasnicima, a slogotvorno *r* tretira se ovako: „Neprekidni glas *r* je samoglasnik, kad med dvimi suglasnih stoji: vrt, hrvat” (tako, malim slovom).

Slog i riči se nalaze u II. poglavlju te se redom navodi: *Naglasivanje*, a unutar naglasaka ova četiri: *hitri, poskočni, spadajući i lizeći*; prijeglas se zapravo *Preglašanje*. Potom slijede vrste riječi, kojih ima devet. Sklanjanje riječi bilo bi *Premeninjanje ričih* i *Klonitba* te slijedi *Spol ili rod*. Zaredom se donose imenice muškog roda, tj. *mužkoga*

spola i *Imenice ženskoga roda*, a na kraju *Imenice sridnjega roda* uz opaske, tj. u njima skreće se pozornost školaraca na neke padeže. Pridjevi se navode kao *Pridivki* pa se oni i sklanjaju, hoću reći, riječ je zapravo o *Klonitbi pridivkov*, uz *Opazke*. *Zaimenice* bile bi zamjenice, zaredom se navode i brojevi. Pod XVII. podnaslovom donosi se *Sprega*, kao i ovo: *Glagoli se sprežaju*:

1. glede na vrime; 2. glede na način; 3. glede na broj; 4. glede na lice ili pršonu.

Ova zadnja riječ u gornjem tekstu znači osobu, a riječ *glede*, eto, nije nikakva nova tvorevina, već su se njome služili i naši Hrvati u zapadnoj Ugarskoj.

Ne bih produljio s drugim vrstama riječi koje se još u slovnici navode, ne zbog toga što u ovoj meni poklonjenoj brošuri listovi nisu razrezani, i mađarskim slovima nije krasopisom i crvenom tintom upisano što na mađarskom znači pojedino poglavlje, već na 25. stranici pod XVIII. *Govor* stoji, a iznad naknadno dodano: *A beszéd – a mondat. Rečenica je govor, kim izjavimo, ča od čega znamo. To, od čega znamo, zove se podmét rečenice, a to, ča od podmeta znamo, zove se izjava rečenice.* Dakako, rečenica može biti *Prosta: Čista, i raširena rečenica* i imamo *Složene rečenice*. Na samome kraju piše: *Ravni i neravni govor*, a u zadnjem poglavlju pak XX. *Rastavki*. Nisam siguran da ste već čuli za *pikicu* (točka), *zariz*, *dvi pikice* (dvo-točje), *upitnicu* (upitnik), *zovnicu* (uskličnik), *razvoj* ili *crticu* (ovu zadnju da).

Sve u svemu, dobro je znati da su *Naše novine* početkom prošloga stoljeća o učenicima posebno skrebile, izdavale školska pomagala za učenje hrvatskoga jezika.

Đuro Franković

PEČUH – U sklopu Uskrnog seminara JEV-Mladež europskih narodnih grupa, održanog u Pečuhu početkom travnja, na čelo JEV-a izabran je Alexander Studen-Kirchner, predsjednik Kluba slovenskih studenata u Beču. Seminaru su sudjelovali i zastupnici Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj.

UNDA, PRISIKA, PETROVO SELO – Bogate vazmene svetke su imali u Gradišću ki su se htili zabavljati uz folklor ter kazališće. Na Undi je na Vazmenu nedilju priredjen folklorni festival s brojnim izvodjači, a najveksi uspjuh su imali dica čuvarnice s domaćimi tanci. Drugi dan otpodne napunio se je prisički dom kulture jer pravoda su čudami bili najgerasti na prezentaciju pjesmarice pod naslovom *Kad si Dolinci zajaču – Prisika je lipom mjesti*. Nastupili su mjesni kotrigi folklornoga društva *Zviranjak*, a knjigu je predstavio Mirko Berlaković ki je mnogo ljet sakupljao i zabilježio narodno jačkarno bogatstvo sridnjogradišćanskoga naselja. Isti dan uvečer u sedmi ura petroviska kazališna grupa je pozvala stanovnike na predstavu *Petroviska svadba*. Domaću premijeru smo morali najprdonesti zavolj drugoga kruga državnih izborov. Tako na Vazam mogli su s nami mulatovati uz Petrovišćane i Židanci, Prisičani, Borištofci, a i Pinkovčani ki su bili došli pogledati stare svadbene običaje naše kraja.

PRISIKA – Na Željeznožupanijskoj smotri u Sambotelu 9. aprila (nedilju) su prisički školski tančoši dospili lipi rezultat. Stručna komisija je ocijenila *Gradišćanske tance* sa srebrnom kvalifikacijom. Dičju grupu peljaju Anamarija Erdődi i Andika Dőr. Ovako će prisički tančoši nastupiti i u regionalnom natjecanju u naselju Vép, koje se održava 6. i 7. majuša.

PRISIKA, HRVATSKI ŽIDAN – Kazališno društvo *Škoruš* iz Hrvatskoga Židana poziva u prisički kulturni dom 22. aprila (subotu) sve zainteresirane na Weidingerov igrokaz *Mornari ahoi*. Tajedan dan kasnije, 30. aprila (nedilju), početkom od 19 uri židanski kazalištarci u zadnjoj predstavi daju zbogom ovoj teatarskoj sezoni, na domaćoj pozornici.

U Klubu čuvarov običaja

Specijaliteti iz petroviske stare kuhnje

Na kraju prošloga ljeta ganula se je u Petrovom Selu zvanaredna ideja s Klubom čuvara običajov. Cilj je da se poberu pozabljene, stari kinči od riči, jačak do dokumentov, predmetov što nek naliže petrovisku prošlost. Svakom prilikom nas je već na ti nediljni sastanki ki si smimo već čega željiti i smo pripravnji za to se i zalagati, iako se to jednim ne vidi, niti to znaju preveć cijeniti, a manje priznati. Uza to, gdo dojde svaki misec prve nedilje na jedno otpodne, kvizno zna što mu to zlamenuje, i koliko vridnosti nosi spravišće na kom su skupa različite generacije, a mladji čuda česa moru čuti, naučiti i zapametiti od starijih, zrelijih ljudi. Na predzadnjem sastanku uz gusto pripravljjanje, zahvaljujući sudjelovanju naših oduševljenih žen, bogato je napokan svečani stol s petroviskimi specijaliteti iz starih kuhnjov. Oči se nisu mogle napuniti tom panoramom od slatkih do slanah falatov. Skoro pozabljena jila su stvorila nediljnu gastronomiju u petroviskom kulturnom domu: dedadle, pažuljova šalata, slivovi gumboci, s repom fanjki, kuglihupi, s krumpljini pereci, žloharova kašica, masnice s cajom, makom, jabukami, šajdarhav, nadleginjji, šujanci s lukom, žganci pažuljovi, paljuh, po redom su snimljeni na DVD, pak i svaka kuharica (sokačica) je povidala kako se ovo ili ono jilo napravi. Seoska kulinarija je ovjekovječena i fotoaparatom, a recepti se točnije popisuju u dojduci tajedni. Nij tajna da organizatori kasnije nakanuju objaviti knjizicu ka bi sadržala u riči i fotografija

Dio petroviske stare kuhinjske panorame

petroviska jila ka se pripravljaju na starinski način. Tako bi znamda i mlade žene, snahe i divojke dobile vekšu volju da se spoznaju s negdašnjimi slasti i prakticiraju pečenje i kuhanje mjesnih specijalitetov. Po prezentaciji se je, naravno, sve kušalo, pojilo ter po prazni tanjuri smo mogli konstatirati da glavna jila prez mesa ter raznovrsni deserti jednako moru i danas ponuditi široki repertoar kulinarskih užitkov.

- Tiho -

Dvi tete Veronke (sliva Žimićeva pak Haklićeva) uživaju u gledanju kipicov

Plesni tabor u Lukovišću

Od 7. do 9. travnja pečuški KUD Tanac priredio je plesni tabor u Lukovišću. Prve večeri u plesničnicu je stiglo svega nekoliko mještana, i oni su se pomalo stidljivo pridružili plesačima. Ali sljedećeg dana program je privukao mnogo zainteresiranih. U 13 sati od doma kulture krenula je povorka plesača i svirača, najprije prema Zavičajnoj kući, pa i u drugi kraj sela.

Bilo je divno gledati toliko ljudi u prekrasnoj podravskoj nošnji: KUD Tanac iz Pečuha, KUD Podravina iz Barče, Pavo Gadanji, gajdaš iz Novog Sela, tamburaški orkestar Biseri Drave iz Starina, ženski pjevački zbor Korijeni iz Martinaca i nekoliko učenica

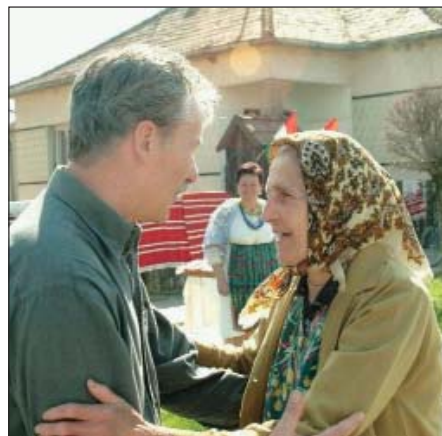
lukoviške osnovne škole. Uza svirku i pjevanje išlo se selom, ali bilo je i nekoliko stanki, jer su se i mještani aktivizirali. Teta Garica Romolic i sama se obukla u biklu, i pripremila je mlince s makom i orasima, naravno, i ona se pridružila kolu. Nije bilo drugačije ni kod Zavičajne kuće, tamo je povorku dočekala teta Jana Dudaš s gibanicom. Isto tako su okitili svoje kuće vilanama i dočekali sudionike povorke i njihove pratitelje mještane u središtu sela, Magdalena Vilanji, i u drugom kraju sela Jana Lövényi.

Za večernji gala program okupilo se jako mnogo gledatelja, može se reći da lukoviški dom kulture već odavno nije bio ovako prepun za vrijeme neke predstave. Naravno, i plesničnica je nakon programa privukla više ljubitelja hrvatskoga folkloru, a i mještani su se ove večeri smjelije pridružili plesačima kako bi naučili neke novije plesove.

Ovim putem zahvaljujem organizatorima te velebne priredbe, što su u našem selu mladeži, a možemo reći i svim stanovnicima sela pokazali koliko je važno očuvanje svojih običaja, jezika, nošnje ...

(slike: www.tanac.hu)

Anica Popović

Recitatori iz Salante

U salantskoj osnovnoj školi 5. travnja održano je već tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku kojem je sudjelovalo šezdesetak učenika koji u salantskoj osnovnoj školi uče hrvatski jezik.

Već treću godinu u salantskoj osnovnoj školi u kojoj od njezinih dvjestotinjak učenika, iz Salante i desetak obližnjih naselja koja gravitiraju Salanti, njih šezdesetak pohađa nastavu hrvatskog jezika i književnosti u satnici za materinski jezik, uz pomoć i potporu Hrvatske samouprave sela Salante, na čelu s predsjednikom Mijom Štandovarem, održavaju se natjecanja u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Karakteristika je tih natjecanja da njima već godinama sudjeluju sva djeca koja pohađaju nastavu hrvatskoga jezika, a i prilika je to pokazati koliko i kako su naučili lijep izgovor te koliko se trude savladati sve poteškoće koje se postavljaju pred dobre recitatore, koji u nekoliko sati tjedno

Ocjenivački sud nije imao nimalo lagan zadatak. Pošto je poslušao učenike, povukao se na vijećanje i zaključio kako su u kategoriji 1.-2. razreda najbolji bili *Karmen Križić*, *Noémi Orosz* i *Krisztián Keresztesi*, i to ovim redom. U kategoriji 3.-4. razreda prvo mjesto pripalo je *Dominiki Stanić*, drugo *Lilli Szendrői*, a treće *Blažu Antaloviću*. Posebnu nagradu za uloženi trud osvojila je *Boglarka Horvat*. Najteže je bilo ocijeniti učenike u kategoriji 5.-8. razreda, jer je njih bilo i najviše, a i raspon godina bio je najveći. Prvo mjesto pripalo je *Dorottyi Dobri*, učenici 8. razreda, za interpretaciju pjesme *Dobriše Cesarića*: *Balada iz predgrađa*, drugo *Petru Tušnoviću*, učeniku 7. razreda, za interpretaciju pjesme

predsjednik Hrvatske samouprave Mijo Štandovar, te dodao: „To su naša djeca; nadamo se kako i ovakvim prilikama među roditeljima i djecom stvaramo reklamu i želju za učenjem hrvatskog jezika. Danas je znanje jezika osnova življenja pogotovo u ujedinjenoj Europi, u kojoj je naša domovina Mađarska, a kojoj teži i matična nam domovina Hrvatska. Za desetak godina oni koji dobro znaju mađarski i hrvatski te žive na ovom području, uz poznavanje ova dva i jednog od svjetskih jezika zasigurno se neće trebati plašiti kako će biti bez posla” – reče Mijo Štandovar dodavši kako je Bošnjacima u Salanti osnovni zadatak očuvati prošlost i kulturu upravo kroz materinski jezik kojim se njeguje i učvršćuje nacionalni identitet. Natjecanje u salantskoj školi održano je u prekrasnoj školskoj knjižnici, a uz učenike sudjelovali su mu kao gledatelji i mnogi roditelji te bake, koji su bili znatizeljni koliko i kako njihova djeca i unuci znaju recitirati.

uče hrvatski jezik. Nastavnice hrvatskoga jezika Eva Adam i Kata Sujović ulažu velike napore i u izbor stihova i u pripremu djece, pa je vidljiv i napredak koji se očituje iz godine u godinu. Za prigodne poklone i mala iznenađenja radosti brine se Hrvatska samouprava koju čine Mijo Štandovar, Marija Ištoković i Rita Pavić. Oni su i ove godine, uz Evu Kapitanj i Branku Pavić Blažetin, bili članovi peteročlanog ocjenjivačkog suda.

„Što ćemo pomagati ako ne nastavu hrvatskog jezika” – izjavio je za naš tjednik

Natjecanje se odvijalo u četiri kategorije, u kategoriji 1.-2., 3.-4. i 5.-8. razreda te u kategoriji učenika koji su onedavno počeli učiti hrvatski jezik. Najmlađi, učenici 1. i 2. razreda, veoma su se dobro pripremili, a kazivali su stihove

Mladena Kušeca: *Kako*, a treće *Juditi Šokac*, učenici 5. razreda, za interpretaciju pjesme *Ratka Zvrka*: *Grga Čvarak*.

Ocjenjivački je sud u kategoriji učenika koji onedavno uče hrvatski jezik posebnu nagradu za uloženi trud i interpretaciju dodijelio *Dori Šokac* za pjesmu *Zvonimira Goloba*: *Prva ljubav*.

B. P. B.

Mladena Kušeca, Ratka Zvrka, Grigora Viteza ... Oni nešto stariji opredijeli su se za *Ratka Zvrka*, *Antu Gardaša*, *Stanislava Femičića*, *Grigora Viteza*, *Stjepana Jakševca*, a tu su bili i hrvatski pjesnici iz Mađarske *Marko Dekić* i *Stipan Blažetin*. Učenici viših razreda vole *Zvonimira Baloga*, *Paju Kanižaja*, ali su im još uvijek dragi i *Grigor Vitez*, *Mladen Kušec*, *Dobriša Cesarić*, *Stipan Blažetin* ...

GRAJAM u Austriji

Zlatni židanski i srebrni koljnofski glas u hrvatskom jačenju

Hrvatsko kulturno društvo u Austriji je peti put priredilo za osnovnoškolare, pak i za dijake sve do 17 ljet starosti, gradišćansko naticanje u jačenju. Ljetos, 6. aprila (četvrtak) u Cogrštofu je nastupilo ukupno 58 naticateljev iz cijeloga Gradišća, štoveć i prik hatara. Gradišćanske Hrvate iz Ugarske su zastupali talentirani židanski i koljnofski školari i školarice, med kimi neke smo jur mogli viditi i u projudći ljeti na četarskoj pozornici prilikom sličnoga vokalnoga susreta. Ovput u četiri kategorija i za nas, Gradišćance, su se narodili lipi rezultati.

Silvana Pajrić, učenica 3. razreda koljnofske osnovne škole, pod peljanjem učiteljice Inge Klemenšić si je zavježbala koljnofsku narodnu jačku *Mlada roža* ter Severininu pjesmu *Paloma nera*. Nje produkcija (3.-4. razredi) po mišljenju žirija je zavridila srebrno mjesto. Još veći uspjeh je požeo Židančan **Marko Šteiner**, ki je ne samo izvrsni tamburaš nego i pjevač mjesne pop-grupe

Mlada generacija, a u najnovije vrime i amaterni glumac kazališne grupe. Za ovu priliku je otpjevao gradišćansku narodnu jačku *Kad sam išal ja junak krez selo* ter Oliverov *Moj lipi andjele*, u pratnji židanskoga muzičkoga sastava *Žice*. Kako smo doznali, i stručna komisija se je iznenadila nad izvrsnom interpretacijom i kotrigi tijela jednostavno nisu htili vjerovati da je mladi pjevač učenik 8. razreda u židanskoj školi. U trećoj kategoriji nije bilo sumlje da on mora pobijediti. Stručnu pomoć su mu u pripravi ponudile učiteljice Marija Sabo ter Eva Szerdahelyi-Štefanić. Kako je obećano na austrijskom GRAJAM-u, pobjednici kategorijov 10. junija, pred publikom u sridnjogradišćanskoj Gornjoj Pulji i pred koncertom Novih fosilov, će se moći predstaviti sa svojom produkcijom. Pred tim spomenuti zlatni i srebrni glas Gradišća vjerojatno ćemo još čuti i u Gornjem Četaru 21. majuša (nedilju) na našem GRAJAM-u. *-Tiho-*

Marko Šteiner iz Hrvatskoga Židana s pjesmom Olivera Dragojevića je očarao žiri ter cogrštofsku publiku

Dan Zemlje – 22. travnja

Što povezuje bića različitih rasa, narodnosti i kultura u veliku, neraskidivu zajednicu? – Zajednička pripadnost planetu na kojem živimo. Jer prije svega svi smo Zemljani pa tek zatim živimo na određenom kontinentu, u državi, gradu ili selu. Zemlja je zakotrljana lopta u Sunčevu sustavu, koja je za nas jedinstvena.

Bića koja žive na Zemlji moraju se prilagoditi životnim uvjetima, poštivati Zemlju, prirodu. Zadaća je ljudi da planet očuvaju što je moguće dulje, razumno trošeći raspoloživa prirodna bogatstva. Prije velikog zamaha industrijske civilizacije živjelo se u bliskim odnosima s prirodom. Mnoga su plemena štovala božanstva utjelovljena u

prirodnim silama i životnim oblicima: u drveću, planinama, vodama i životinjama. Na žalost danas se susrećemo čak i s uništavanjem prirode kako bi se sve učinilo za udoban život. Tako su nestale tropske šume, rijeke su otjerane u betonska korita, planine prerovane rudnicima, mora onečišćena naftom i otpadom.

Američki senator Gaylord Nelson u društvu studenata ustanovio je 22. travnja kao Dan Zemlje. Bilo je to 1970. g., a već od 1990. g. taj se dan službeno obilježava u 141 zemlji svijeta programima koje priređuju više od 3000 zelenih udruga. Mađarska je također među njima, i ona je shvatila ozbiljnost poziva za spas naše jedine Zemlje.

Radost

Vratio se Perica presretan iz škole.

- Mama, mama, dobio sam jedinicu iz matematike. Hura!
- Zašto se raduješ, klipane jedan?!
- A zašto se ne bih radovao? Drugi nisu dobili ništa!

Zubobolja

Marta plače jer ju boli zub, a baka ju pokušava utješiti.

- Ne plači, popodne ideš zubaru i sve će biti u redu.
- Lako je tebi – kroza suze će Marta. – Kad tebe zabole zubi, ti ih izvadiš i spremiš u čašu!

Marina

Marina radosno viče:

- Mama! Mama! Znam pisati!
- Što si napisala, sunce mamino?
- Otkud znam kad ne znam čitati!

Šibenski dječji festival

Još lani u listopadu Vijeće Međunarodnoga dječjeg festivala prihvatilo je prijedloge 46. međunarodnoga dječjeg festivala koji će se u Šibeniku održati od 24. lipnja do 8. srpnja 2006. godine. Prijave za sudjelovanje u službenom dijelu dramskoga, lutkarskoga, glazbenoga, filmskoga, likovnog, literarnog i inozemnog programa već su stigle, a festivalski urednici su do 15. travnja morali odabrati program i sudionike. Končni programi Festivala, koji uza službeni dio ima i niz popratnih sadržaja, bit će poznat 20. travnja. Naime, godine 2005. u sklopu Festivala izvedena su 122 programa u kojima je sudjelovalo 1412 osoba te 450 djece u dječjim radionicama koje su se odvijale u sklopu Festivala.

GORNJI ČETAR – Gornjočetarska osnovna škola 28. aprila (petak) će prvi put pogostiti veliku delegaciju iz Hrvatske. Prik šiške kulturne veze je obrazovno-odgojna ustanova sazidala školski kontakt sa sličnom ustanovom u naselju Kupljenovo. Ovo partnerstvo jur zdavno su željili Četarci, ki su dovidob njegovali prijateljske veze s austrijskom školom u Vincjetu. Ovom prilikom će u Gradišće dospiti 40 dice, u pratnji učiteljic i direktorice škole, i neće samo pogledati hrvatske ure, nego će se skupa zaigrati, naučiti jačke i tance. Domaćini s velikom radošću čekaju drage pozvanike, i po riči četarske direktorice Magde Horvat-Nemet, jako se ufaju u dugoročnoj, plodnoj suradnji s Hrvati iz okolice Zagreba.

Opće-prosvjetno središte na Vancagi srdačno Vas poziva na tradicionalno

MARKOVO

29. travnja 2006. godine.

Program:

13 sati – Prirodne ljepote Hrvatske, fotoizložba Dušana Marjanovića

Mjesto:

Opće prosvjetno središte na Vancagi
Izložbu otvara: István Hajdú,
županijski referent za narodnosti

14 sati – Sveta misa na hrvatskom jeziku i posvećenje žita

Mjesto:

Rimokatolička župna crkva

Sudjeluju:

Crkveni pjevački zbor iz Santova i Tamburaški sastav „Bačka“ iz Gare, pod vodstvom Stipana Krekića

15 sati – Folklorni program

Mjesto:

Trg svetog Stjepana na Vancagi

Sudjeluju:

Djeca vančaškog vrtića
Folklorni ansambl i pjevački zbor vančaške škole
Pjevački zbor vančaških umirovljenika
Folklorna skupina „Bunjevačka zlatna grana“ iz Baje
Orkestar „Čabar“ iz Baje
TS „Bačka“ iz Gare
Folklorni ansambl „Tanac“ iz Pečuha
Nakon programa otvaranje bačve vina.
Od 15 sati gastronomsko natjecanje

Mjesto:

Dvorište vančaške škole.

Pčele ne poštuju granice

Međimurski i pomurski pčelari već nekoliko godina surađuju preko osobnih veza, koje sada žele potvrditi službeno. Predstavnici pčelarskih udruga s obje strane Mure sastali su se u Petribi s nakanom da izrade plan programa za suradnju.

U uredu mjesne i manjinske samouprave u Petribi 2. travnja sastali su se međimurski i pomurski pčelari. Jože Kranic u ulozi koordinатора organizirao je susret u kojem ima veliku ulogu i pčelar Joža Kuzma iz Serdahela, koji je ujedno član i jedne i druge pčelarske udruge.

Anton Hruška, predsjednik, i Božo Poseđi, tajnik Udruge pčelara Međimurja „Agacija“ uime 260 pčelara iz Međimurja izrazili su želju za suradnju, jer bilo bi poželjno upoznavati se s europskim propisima pčelarstva, koji se postupno uvedu u Mađarskoj. Suradnja je vrlo važna i zbog nekih pravnih propisa u budućnosti kada će i Hrvatska postati članicom Unije. Vrlo je važan ekološko zaštićen pojas, propise i stavove u svezi s tim treba uskladiti, jer smisla ima samo onda ako se i jedna i druga strana pridržavaju pravila.

Uime 220 pčelara iz okolice Kaniže govorio je predsjednik kaniške udruge László Lipódi.

On smatra vrlo važnim povezivanje zbog zdravstvenih razloga, naime, pčele ne poštuju granice, one ih prelete, pa ako na nekom području ima zdravstvenih problema, to može utjecati i na susjede. Inače, Državna udruge pčelara pograničnim udrugama savje-

tuje da uspostave veze s prekograničnim pčelarskim udrugama kako bi izradili zajednički stav u svezi sa zdravstvenom sigurnosti. Važno bi bilo pripaziti na umjerenu uporabu kemikalija u poljoprivredi, naime, gensko manipulirano sjeme proizvodi takav otrov koji je vrlo štetan i za pčele i ako određeni broj insekata izumre, u opasnosti je i oprašivanje.

Prvi konkretan zajednički program pčelara bit će 23. travnja kada će iz Međimurja doći 40-ak pčelara kako bi posjetili pčelinjake kod svojih kolega u Letinji i Murarátki, gdje će pogledati košnice, način vrcanja i punionicu. Na kraju posjeta dekan agronomskog fakulteta iz Zagreba prof. Nikola Kezić održat će stručno predavanje.

Posvećenje obnovljene mrtvačnice u Koljnofu

„Smrt nij posljednja rič nad ljudskom sudbinom, jer je človik odredjen za neizmjeran žitak, ča svoje ispunjenje dostigne u Boga.“
(Ivan Pavao II.)

U Koljnofu, 1. aprila (subotu) otpodne je svečano predana obnovljena mrtvačnica. Najprlje je Marija Pilšić, načelnica sela, pozdravila sve nazočne i naglasila je da prez podupiranja Koljnofcevi ne bi znali obnoviti ov objekt. Ujedno je zahvalila i djelačem, za restauriranje Ferencu Taschneru, za zgradnju Robertu Feldmannu (F&F Bau) i za plan Ferencu Fabijankoviću. U pratnji molitve je posvetio obnovljenu zgradu, novouredjeni

križ ter spomenik mjesni farnik Antal Németh. Dr. Imre Szakács, predsjednik skupščine Jursko-mošonsko-šopronske županije, je u svojem govoru istaknuo da Koljnofci moru biti gizdavi na svoje prelipo selo i na to da su i ovom prilikom znali polipšati, novograditi mrtvačnicu ka odgovara najmodernijim očekivanjem. Pri odrizanju svečane pantljike, u ime MLADIK-a se je Marija Grubić spominjala i Svetoga Oca, Ivana Pavla II., ki se je odselio ljetodan prlje k Nebeskomu Ocu. Ona je sve nazočne invitirala još na pogledanje dokumentarnoga filma koji je posvetio pažnju i spominak Svetomu Ocu, Karolu Wojtyli.

U svezi s mrtvačnicom još moramo spomenuti veliku ulogu Financijske sekcije, a i zastupnice Kataline Firtl, prez kih ne bi mogli ovako uspješno biti. U ime Koljnofcevi lipa hvala svim za nesebično djelo!

Petar Mogyorósi

„Luč” u Vigadóu

U budimpeštanskom Vigadóu Folklorni ansambl Luč 30. ožujka priredio je plesnu večer u spomen Béle Bartóka, pod naslovom „Čarolija rituala”. Riječ je o još jednoj uspješnoj plesnoj večeri koreografa Antuna Kričković, u vlastitoj režiji, s pomoću supruge i pomoćnice Marije Silčanov. Program se sastojao od više koreografija. „Tri bijele vile” zapravo se temelji na pučkoj pripovijetci Jive Behona, u kojoj su plesali, odnosno glumili Dorina Tar, Marko Rus, Betina Meheš, Ana Fačko, Petra Kiš te Bianka Müllner i Dániel Fülöp. Koreografija „Čarolija rituala” te je večeri premijerno izvedena s „Plesom derviša”. Posrijedi je muslimanski liturgijski obred s ritmom i

glazbom toga svijeta, naime, glazbena je podloga montaža folklor a i liturgije s Balkana i Bliskog istoka. U njoj plešu: Dejan Šimon, Emese Szabó, Dániel Majsai, Ilka Gorjanac, Attila Kordás, Réka Bonczó i Szilvia Gémes. Uza spomenute dvije koreografije publika je imala prilike vidjeti i skup mediteranskih narodnih plesova „Geme” i „Bunjevačke plesove” u izvedbi Folklornog ansambla Tamburica, kulturno-umjetničkoga društva budimpeštanske hrvatske škole. Divili smo je još i „Valpovačkom kolu” i „Dodolama”.

Premijerno je izvedena i koreografija „Héjanász” na glazbu Béle Bartóka.

b. p. b.

Priznanje Antunu Kričkoviću

U povodu Nacionalnog praznika 15. ožujka koreografu i plesnom umjetniku, nositelju brojnih priznanja i nagrada Antunu Kričkoviću, odlukom Skupštine Samouprave budimpeštanskoga XVI. okruga, dodijeljen je naslov Počasnoga građanina XVI. okruga, kao znak priznanja za njegov rad te bogati umjetnički i životni put. Antunu Kričkoviću narečenu titulu uručio je gradonačelnik tog okruga dr. Lajos Mátyás Szabó.

Uredništvo Hrvatskoga glasnika čestita Antunu Kričkoviću.

b.p.b.

Na poštanskoj marci

Doprinos Hrvata svjetskoj modi odijevanja

U garderobi suvremenog muškarca nalazi se jedan detalj koji služi samo kao ukras, bez osobite praktične svrhe, a to je kravata. Kravata je hrvatski izum, a i sama etimologija riječi „kravata” ukazuje na njezino hrvatsko podrijetlo. Tako se, na primjer, kravata na engleskom jeziku zove cravat, na njemačkom Krawatte, na francuskom cravate, na talijanskom cravatta.

Objašnjenje zašto se kravata nazvala po Hrvatima, jest iz doba 30-godišnjeg rata (1618. – 1648.) Francuska i Švedska su se tada borile protiv Njemačkog Carstva. U Francuskoj je formirana hrvatska konjanička regimenta pod imenom „Royal – Cravattes”. Ta hrvatska regimenta razlikovala se od ostalih francuskih postrojba ne samo po načinu ratovanja i oružju nego i po odori koju je nosila. Nosili su osebujni odjevni detalj, rubac, koji su na poseban način vezali oko vrata. Uskoro je i ostala francuska vojska prihvatila nošenje tog ovratnika. Za galantne Francuze prednost hrvatskog rupca bila je u njegovoj zavidnoj praktičnosti. Naime, čipkasti ovratnici su morali biti bijeli i brižno uskrobljeni. Rubac se nosio vezan oko vrata, slobodno je visio, nije zahtijevao nikakvu dodatnu pozornost. To je u vrijeme ratovanja bilo veoma prikladno. Osim svoje praktičnosti, u kombinaciji s drugim uresima djelovao je jednako elegantno kao i kruti visoki ovratnici čije je nošenje bilo otežano zbog bujne kose vojnika. Taj novi detalj ubrzo je postao modom među onodobnom buržoazijom, kao simbol kulture i elegancije. U Englesku je modni krik donio Charles II. po povratku iz progonstva. Deset godina poslije novi modni detalj prihvaća cijela Europa, i većina kolonija na američkom kontinentu. Naziv novoga komada muške garderobe, kravata, ukazuje na njezino podrijetlo (Croatie, Hrvat). Danas, kada diljem zemaljske kugle stotine milijuna ljudi svakog dana zavežu oko vrata kravatu, i ne znaju da upotrebljavaju hrvatski „izum”. L. Rak

„Veliki pehar vina“

„Veliki pehar vina“ prigodno je izdanje i izbor pjesama o vinu mnogobrojnih hrvatskih pjesnika od Marka Marulića do suvremenoga pjesništva koji je za tisak priredio Stjepan Sučić, a objavila Matica hrvatska Čitluk. Predgovor ovom zanimljivom izdanju napisao je akademik Josip Bratulić koji je naglasio kako od prvih tekstova na hrvatskom jeziku, a to su biblijski prijevodi, književnici su pisali i pišu, te pjevaju o vinu kao znaku radosti. Naime, vitice vinove loze, u tropletu, s listovima u sredini kruga krasi i Bašćansku ploču, prvi pisani spomenik hrvatskoga jezika i pisma.

Institutione linguae Ilyricae

Zagrebačko-mostarski nakladnik Tusculum lani u listopadu tiskao je prvo kritičko izdanje prve hrvatske gramatike isusovca Bartola Kašića tiskane u Rimu 1604. godine pod naslovom Institutiones linguae Ilyricae. Kritičko izdanje prve hrvatske gramatike „Bartholomaeus Cassius-Bartol Kašić, Institutiones linguae Ilyricae – Osnove hrvatskog jezika“ priredio je Zvonko Pandžić. Kašić je bio prorok budućega hrvatskoga kulturnog i nacionalnog jedinstva. Narod koji nema gramatiku svoga jezika jednak je narodu koji nije dostignuo određeni stupanj razvoja, a bez gramatike je nezamisliv napredak svih znanosti. Knjiga na svojih 580 stranica sadrži kritičko latinsko izdanje, hrvatski komentirani prijevod, opširne rasprave na hrvatskom i engleskom jeziku, te rječnike: hrvatski, latinski i gramatički.

Slušajte Internetski radio Croatia te pratite napise i vijesti na web-stranici: www.radio.croatia.hu. Svakog utorka i četvrtka od 10 do 11 sati javljamo se emisijom uživo. e-mail: radio@croatica.hu

Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

Sukladno odredbama Statuta, Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, za 13. travnja sazva je sjednicu Predsjedništva.

Nakon prihvaćanja predloženoga dnevnoga reda koji je sadržao nacrt Izvješća o djelatnosti četiriju godina SHM-a, Pripreme za Kongres SHM-a te Ostala pitanja i prijedloge, prešlo se konkretno na scenarij Kongresa koji će se održati 13. svibnja u Koljnofu.

U svezi s tehničkim pripremama i svečanim programom potanko je referirala domaćica, zadužena organizatorica, mjesna načelnica Marija Pilšić. Konkretiziran je imenik protokolarnih gostiju iz zemlje i Hrvatske, te Austrije i Slovačke. U prvom dijelu Kongresa uzet će se u obzir i pozdravna slova gostiju; zapravo nakon javnog prihvaćanja odnosno izglasovanja dnevnoga reda koji će sadržavati dopunski usmeni referat predsjednika o djelatnosti Saveza odnosno četverogodišnjeg razdoblja, usmenu dopunu o financijskom gospodarenju proteklog ciklusa, modifikaciju Statuta SHM-a, izbor Predsjedništva, Zemaljskog odbora, Odbora za financije i nadzor, te tajno biranje zemaljskoga predsjednika SHM-a. Posebna točka

dnevnoga reda sadržavat će okvirne prijedloge SHM-a, što će poslužiti kao smjernica u pogledu hrvatskih samoupravnih jesenskih izbora. Budući da u svezi s kongresnim referatima i izvješćima, osim nekih dodatnih ispravaka, nije bilo osobitih primjedaba, predsjedatelj je dodao informaciju da će se dvojezični pismeni referat, s regijskima zajedno, još dopuniti kraćim izvješćem Neprofitnog poduzeća Croatice.

Radi što učinkovitije provedbe Kongresa, od regijskih predsjednika je zatraženo da se na temelju održanih regijskih konferencija, do 24. travnja, tajništvo SHM-a pošalju točni zapisnici, imenik izabranih delegata i njihove adrese. Unatoč tomu što je svojedobno ta krovna organizacija uvrštena u civilnu sferu, i što je u svih šest regija članstvo registrirano, predsjednik je skrenuo pozornost regijskih predsjednika da tu problematiku iznova razmotre. Odvjetnik dr. Attila Buzal još jednom je potvrdio neke stavke modifikacije Statuta SHM-a.

Bude li potrebno, pred Kongresom opet će se sazvati sjednica Predsjedništva SHM-a.

m. d.

Slušali ste, čitajte ...

U gradu Mostaru, političkom, financijskom i kulturnom središtu Hercegovacko-neretvanske županije, nedavno je održan deveti gospodarski sajam, na kojem je zemlja partner bila Mađarska. Ravnateljica sajma Dalfina Bošnjak izjavila je kako je više nego zadovoljna nazočnošću Mađarske na toj izložbi, i da je stiglo više nego 50 mađarskih tvrtki, i kako se za vrijeme sajma uspješno održavaju razni dogovori u potrazi za dodirnim točkama poslovanja. Uz domaću žilavku i blatinu (sorte mostarskih vina), uspješno su prošle i mađarske sorte, kao miješano bijelo, ili cirfandel, ponosno je izjavio Mišo Hepp, predsjednik Udruge hrvatskih vinogradara. Vratili su se kući s tri zlatne, četiri srebrne i jednom brončanom medaljom, a u prosudbenom odboru pri izboru najboljih vina sudjelovao je i vinar iz Vršende, dopredsjednik udruge Ladislav Kovač. Mostar je stoljećima na raskrižju različitih civilizacija i svaka od njih je u njega utkala dio svoje posebnosti, to je grad sunca, zelenila, cvijeća, koji se odlikuje specifičnom i rijetko ugodnom mediteranskom klimom. Grad su „opasale“ visoke planine Velež, Hum i Čabulje. Mostar je i grad ruševina, mnogo toga je obnovljeno, a mnogo toga čeka na obnovu, obnovljen je i Stari most,

simbol Mostara, s kojeg su hrabri skakači spremni baciti se u Neretvu dobiju li pedeset eura. Oko tog mosta uvijek se nađe pokojni skakač, a tamo sjedi i „Deda“, najstariji „Ikar“ koji je uvijek spreman pričati o starim vremenima. Od njega doznajemo kako su siromašna djeca onodob, za vrijeme Turaka, jedva dočekala posjet turskih časnika ili drugih gostiju, te u nadi novčane nagrade bila su se spremna baciti se s Mosta bilo kad i bezbroj puta. Mostar je mogao dobiti ime i po mostu, a i po čuvarima mosta, mostarima. Kule, minareti, džamije, muslimanska groblja sva su u središtu grada. Kršćani su živjeli podalje, tako ni katoličkih crkava nema u užem središtu, podalje su. Među mostarskim Hrvatima poznato je štovanje sv. Ante. Pobožnost njemu u čast počinje prije 13 utorka prije njegova spomen-dana, traje od 13. ožujka do 13. lipnja. U crkvi sv. Petra i Pavla, koja je spaljena 9. svibnja 1992. g. (na njezinim je temeljima podignuta nova), na tu se svečanost okupi najmanje tisuću vjernika, rekao je župnik fra Šimun Šorić, a na nedjeljnim misama bude oko četiri tisuće vjernika. Inače, u Mostaru ima 60 – 70 tisuća Hrvata. Mostar je udaljen 60 km od Jadranskog mora.

MKT